

Impact taaltrajecten voor inwoners van Midden-Gelderland op verschillende levensdomeinen in 2021-2022

*Resultaten monitor educatietrajecten regio Midden-Gelderland
als onderdeel van de Nederlandse Monitor Volwasseneneducatie
door Prof. Dr. Maurice de Greef*

Jaarlijks faciliteert de regio Midden-Gelderland (met de gemeenten: Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar) taaltrajecten voor haar volwassen inwoners met als doel, dat zij een betere plek in de samenleving krijgen. Vraag is wat de impact van deze trajecten is en ook op de verschillende levensdomeinen. De regio Midden-Gelderland heeft ook in 2021 en 2022 in samenwerking met onder andere Rijn IJssel Afdeling Educatie & Entree en het Taalhuis Veluwezoom van de Bibliotheek Veluwezoom trajecten volwasseneneducatie gefaciliteerd. Deze rapportage beschrijft de uiteindelijke impact van de educatieve trajecten uit 2021 en 2022 voor de regio.

Investeren in taal loont

Volgens het CBS (2014a) kent Nederland nog steeds een groot percentage inwoners, dat uitgesloten is van sociale deelname aan de samenleving, te weten 15%. Dit zijn mensen, die in de meeste gevallen niet kunnen meedoen aan activiteiten, werk, maar ook minder contacten hebben in hun eigen omgeving. Volgens Bijl et al. (2011) komt het probleem van sociale ongelijkheid door het verschil in opleiding. Het verschil in opleidingsniveau veroorzaakt namelijk een kloof tussen hoog- en laagopgeleiden (Bijl et al., 2011). Dit effect zien we ook terug in onze werkloosheidscijfers. Volgens het CBS (2014b) is circa 77% van de werklozen laag- of middelbaar opgeleid. Een bijkomend probleem van mensen die sociale uitsluiting of uitsluiting van de arbeidsmarkt ervaren, is dat deze mensen onder andere de taal vaak niet voldoende meester zijn. Investing in educatietrajecten voor deze laag- en middelbaar opgeleiden zou deze problematiek en de bijbehorende kosten kunnen tegengaan.

Met de trajecten volwasseneneducatie in Midden-Gelderland biedt de regio zoveel mogelijk inwoners die nog niet of onvoldoende (kunnen) participeren, een educatief aanbod. Een aanbod dat gekoppeld is aan de maatschappelijke context en dat bijdraagt aan het beoogde maatschappelijk effect. In deze rapportage leest u de uitkomsten van het onderzoek naar de impact van deze trajecten in 2021 en 2022.

Onderzoeksmethodiek

In 2021 en 2022 is onder een groot aantal deelnemers aan educatieve trajecten in de regio Midden-Gelderland een vragenlijst afgenomen. Er zijn in principe 2 meetmomenten geweest, te weten: T⁰ en na circa 15 weken T¹. Dit is verspreid over het najaar van 2021 en het voorjaar van 2022 daar niet alle trajecten een gelijktijdig startmoment hadden. Bij zowel de eerste als de tweede meting hebben 90 deelnemers de vragenlijst ingevuld. Tijdens de metingen zijn allereerst de socio-demografische kenmerken, zoals geslacht, nationaliteit, leeftijd, hoogste vooropleiding, aantal opleidingsjaren, het hebben van een diploma of een (vrijwilligers)baan in kaart gebracht (gebaseerd op onderzoek van Verté et al., 2007). Bij de meting is daarnaast gebruik gemaakt van de gevalideerde SIT-vragenlijst (Sociale Inclusie na Transfer) van De Greef, Segers en Verté (2010).

Van het SIT-instrument (Sociale Inclusie na Transfer) van De Greef, Segers en Verté (2010) zijn zes verschillende variabelen gebruikt. Allereerst de variabele **'Nationale Taalvaardigheden'**. Deze variabele bestaat uit negen items met een Likertschaal van 1 - 10. Voorbeelden van items zijn:

- Ik kan schrijven wat ik bedoel.
- Ik kan de krant, een boek of iets anders lezen.

Ten tweede is gebruikt gemaakt van de variabele **'Digitale vaardigheden'** (bestaande uit drie items met een Likertschaal van 1 - 10). Voorbeelden van items zijn:

- Ik kan de computer gebruiken.
- Ik kan internet gebruiken.

Ten derde is gebruikt gemaakt van de variabele **'Assertiviteit'** (bestaande uit vijf items met een Likertschaal van 1 - 10). Voorbeelden van items zijn:

- Ik kan voor mezelf opkomen.
- Ik kan problemen oplossen.

De vierde variabele is **'Ontmoeten & ondernemen'** (bestaande uit vier items met een Likertschaal van 1 - 10). Voorbeelden van items zijn:

- Ik ontmoet voldoende mensen.
- Ik doe nieuwe contacten op.

De vijfde variabele bracht in kaart of men is gaan deelnemen aan natuur- en sportactiviteiten middels de variabele **'Natuur- en sportactiviteiten'** (bestaande uit vier items met een Likertschaal van 1 - 10). Voorbeelden van items zijn:

- Ik ga de natuur in.
- Ik neem deel aan sportactiviteiten.

De zesde variabele **'Financiële vaardigheden'** is middels een Principale Componenten Analyse (PCA) gevalideerd op basis van de respons van 389 deelnemers aan vergelijkbare

trajecten in de regio Twente. Deze variabele bestaat uit 8 items met een Likertschaal van 1 - 10. Voorbeelden van items zijn:

- Ik koop pas iets, als ik het kan betalen
- Ik kan mijn geldzaken zelf regelen

Daarnaast is in kaart gebracht of de arbeidsmarktpositie van de deelnemers verbeterd is door te kijken naar het verkrijgen of beter functioneren in een betaalde baan (met of zonder begeleiding), het verkrijgen van vrijwilligerswerk, het gaan zoeken van een baan of het gaan stage lopen.

Om de impact van het educatietraject in kaart te brengen, zijn middels SPSS 27.0 verschilvariabelen gemaakt en is per variabele het percentage deelnemers, dat een groei heeft doorgemaakt, bepaald.

De deelnemers van de educatietrajecten in de regio Midden-Gelderland in beeld

Het merendeel van de deelnemers van de educatieve trajecten in de regio Midden-Gelderland is volgens tabel 1 met 72.2% vrouw en is tussen de 26 en 65 jaar (89.9%). Volgens Josten (2010) zijn mensen laagopgeleid als ze hoogstens een VMBO- of gelijkwaardig diploma hebben (in feite dus vergelijkbaar met MBO-niveau 2). Op basis daarvan wordt uit tabel 1 duidelijk dat (inclusief de helft van de groep van het MBO-niveau) circa 52.1% laagopgeleid is. Ook aan de hand van de opleidingsjaren kan men afleiden, dat een groot deel (50.9%) 12 of minder opleidingsjaren heeft gehad wat vergelijkbaar is met het aantal jaren om in ieder geval een VMBO- of gelijkwaardig diploma te kunnen behalen (zie tabel 1). Ten slotte toont tabel 1, dat meer dan de helft van de respondenten (63.2%) geen betaalde baan heeft.

Tabel 1: Socio-demografische kenmerken deelnemers

Kenmerk in %↓	Trajecten Midden-Gelderland en Renkum in 2021 en 2022
Geslacht	
Man	27.8
Vrouw	72.2
Herkomst	
Inwoners in Nederland geboren	9.0
Inwoners niet in Nederland geboren	91.0
Leeftijd	
0 – 25	6.3
26 – 45	51.9
46 – 65	38.0
66 - 100	3.8
Hoogste vooropleiding	
Speciaal basisonderwijs	1.4
Basisonderwijs	16.7
Speciaal voortgezet onderwijs	6.9
Voortgezet onderwijs	20.8
MBO	12.5
HBO	9.7
Universiteit	18.1
Anders	13.9
Aantal opleidingsjaren	
Minder dan 5 jaar	18.6
6 – 10 jaar	17.4
11 – 15 jaar	37.2
Meer dan 16 jaar	26.7
Baan	
Betaalde baan	35.1
Vrijwilligersbaan	19.3
Betaalde baan en vrijwilligersbaan	1.8
Geen baan	43.9
Diploma	
Ja	54.9
Nee	45.1

Noot: "Missing values" zijn buiten beschouwing gelaten bij berekening percentages.

Goede impact van het leertraject op de plek in de samenleving en de arbeidsmarkt

Uit tabel 2 wordt duidelijk, dat in 2021 en 2022 de trajecten er allereerst voor zorgen, dat een meerderheid van de deelnemers beter zijn of haar taalvaardigheden kan toepassen in de praktijk (circa 69%). In vergelijking met de landelijke benchmark van 2012 (De Greef et al., 2012) is deze score hoger en geeft het aan, dat door de meeste deelnemers het doel van de georganiseerde taaltrajecten behaald wordt, namelijk het beter toepassen van de taal in de praktijk. Daarnaast ervaart circa 50% tot 65% een betere plek in de samenleving in vrijwel alle variabelen van sociale inclusie, wat zich onder andere vertaalt in het feit dat men bijvoorbeeld meer mensen ontmoet en dat men meer onderneemt, assertiever is geworden en meer deelneemt aan natuur- en sportactiviteiten (zie tabel 2).

Ten slotte kan er geconstateerd worden dat er ook neveneffecten op het gebied van de arbeidsmarktpositie zijn. Volgens tabel 2 is vanuit de educatieve trajecten in Midden-

Gelderland circa 20% beter gaan functioneren op de werkvloer of heeft een betaalde baan gekregen en dit geldt voor circa 21% van de deelnemers met betrekking tot een betaalde baan met begeleiding. Daarnaast is circa 21% een baan gaan zoeken, circa 32% (meer) vrijwilligerswerk gaan doen en circa 16% (meer) stage gaan lopen (zie tabel 2). Ook zijn in tabel 2 de resultaten van 2019 opgenomen. Hieruit blijkt dat over het algemeen de resultaten vergelijkbaar zijn. Een enkele variabele score iets hoger of iets lager.

Tabel 2: Percentage deelnemers met betrekking tot toename mate van sociale inclusie in Midden-Gelderland in 2021 en 2022

Leercontext →	Trajecten Midden-Gelderland 2021 en 2022	Trajecten Midden-Gelderland 2019	Landelijk onderzoek 2012
Aantal deelnemers met toename sociale inclusie per variabele van sociale inclusie in % ↓			
Sociale inclusie			
Nationale Taalvaardigheden	68.9	68.9	58.2
Digitale Vaardigheden	48.2	46.6	51.4
Assertiviteit	54.4	51.8	54.2
Financiële vaardigheden	50.9	Niet gemeten in 2019	Niet gemeten tijdens landelijk onderzoek
Ontmoeten & ondernemen	66.3	55.3	48.8
Natuur- en sportactiviteiten	56.2	51.3	49.3
Arbeidsmarktpositie			
Betaalde baan	20.0	21.4	19.5
Vrijwilligerswerk	31.9	25.7	21.4
Stage	16.3	17.2	7.3
Op zoek naar baan	21.3	31.5	19.8
Betaalde baan met begeleiding	20.8	23.0	14.3

De zelfperceptiemaat onder de respondenten blijkt een betrouwbare maat te zijn voor deze resultaten aangezien eerder onderzoek van De Greef et al. (2009) heeft aangetoond, dat door het zelf scoren van de beheersing van diverse vaardigheden de verwachte overschatting van de deelnemers uitbleef. Dezelfde scores door docenten (over de betreffende vaardigheden van de deelnemers) bleken namelijk veel hoger te zijn dan die van de deelnemers zelf. Daarnaast tonen Kok en Scholte (2013) door vergelijking van scores op de schalen van het SIT-instrument met scores op objectieve internationale taaltoetsen (Alamprese et al., 2011; Sabatini et al., 2011; Greenberg et al., 2011; Hock & Mellard, 2011) aan, dat de gemiddelde stijging van de testcores van deelnemers vergelijkbaar zijn. Hierbij is de hoogte van de scores op de objectieve internationale taaltoetsen vergeleken met de hoogte van de scores via het SIT-instrument.

Leertrajecten voor volwassenen in Midden-Gelderland hebben impact

Investeren in volwasseneneducatie met een aantal partners blijkt haar vruchten af te werpen. Er is gebleken, dat een groot aantal deelnemers een betere plek in de samenleving heeft gekregen, dankzij deelname aan een traject volwasseneneducatie in 2021 en 2022. Uit de meting van de wordt duidelijk, dat

- circa 69% van de deelnemers een betere taalbeheersing krijgt;
- circa 50% tot 65% van de deelnemers een betere plek in de samenleving krijgt;
- circa 15% tot 30% van de deelnemers een betere arbeidsmarktpositie krijgt.

Als men de resultaten van het landelijk onderzoek vergelijkt, kan men spreken van een goed resultaat. Het aantal deelnemers, dat haar taal verbetert en een betere plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt krijgt, is goed in vergelijking met andere trajecten uit het land. Hieruit blijkt, dat investering in volwasseneneducatie ervoor zorgt dat de inwoners in Midden-Gelderland alsnog een betere plek in de samenleving kunnen krijgen. De deelnemers ervaren beter te gaan functioneren op verschillende levensdomeinen na deelname aan een leertraject mede gefaciliteerd door de regio Midden-Gelderland (met de gemeenten: Arnhem, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar) in samenwerking met onder andere Rijn IJssel Afdeling Educatie & Entree en het Taalhuis Veluwezoom van de Bibliotheek Veluwezoom.

Ten slotte zou men in de regio Midden-Gelderland de volwasseneneducatie ook in kunnen zetten op andere sociale beleidsterreinen. Uit dit onderzoek blijkt bijvoorbeeld, dat een groot aantal deelnemers na deelname aan een leertraject betere financiële vaardigheden krijgt en dus financieel redzamer wordt. Dit sluit goed aan bij een eventuele aanpak betreffende armoede. Door vanuit deze aanpak leertrajecten voor deelnemers te faciliteren zou men naar alle waarschijnlijkheid bij een groot aantal mensen de financiële redzaamheid en ook positie kunnen verbeteren. Een mooi voorbeeld hoe mensen leren op eigen benen te staan en door deelname aan volwasseneneducatie ook op andere levensdomeinen succesvoller kunnen worden om een betere plek in de samenleving te krijgen.

De structurele samenwerking met Rijn IJssel Afdeling Educatie & Entree en het Taalhuis Veluwezoom van de Bibliotheek Veluwezoom zorgt ervoor dat de resultaten betreffende de impact van volwasseneneducatie op het sociaal domein zo goed zijn.

Referenties

Alamprese, J.A. et al. (2011). Effects of a structured decoding curriculum on adult literacy learners' reading development. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 4, (2): pp. 154-172.

Bijl, R., Boelhouwer, J., Cloin, M. & Pommer, E. (2011). *De sociale staat van Nederland 2011*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.

CBS. (2014a). *Nederland presteert bovengemiddeld op thema's Europa 2020*. 07-06-2014. <<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/eu/publicaties/archief/2014/2014-4058-wm.htm>>.

CBS (2014b). *Beroepsbevolking; Geslacht en Leeftijd*. 07-06-2014. <<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=71738NED&D1=22,26&D2=0&D3=0&D4=a&D5=31,36,41,46,51,60,65,l&HD=140304-1009&HDR=T,G4&STB=G2,G1,G3>>.

De Greef, M., Hanekamp, M., Segers, M., Verté, D. en Lupi, C. (2012). *Leren in verschillende contexten*. 's-Hertogenbosch: CINOP.

De Greef, M., Segers, M., Verté, D., De Greef, R. & Meulenbrug, J. (2009). *Leren voor Leven een eigen plek in het dagelijks leven*. Velp: Spectrum CMO Gelderland.

De Greef, M., Segers, M. & Verté, D. (2010). Development of the SIT, an instrument to evaluate the transfer effects of adult education programs for social inclusion, *Studies in Educational Evaluation* (36), 42 - 61.

Greenberg, D. et al. (2011). A Randomized Control Study of Instructional Approaches for Struggling Adult Readers. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 4, (2): pp. 101-117.

Hock, M.F. & Mellard, D.F. (2011). Efficacy of learning strategies instruction in adult education. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 4, (2): 134-153.

Josten, E. (2010). *Minder werk voor laagopgeleiden?* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Kok, L. & Scholte, R. (2013). *Rendement van cursussen voor laaggeletterden*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Sabatini, J.P. et al. (2011). Relative effectiveness of reading intervention programs for adults with low literacy. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 4, (2): 118-133.

Verté, D., De Witte, N. & De Donder, L. (2007). *Schaakmat of aan zet? Monitor voor lokaal ouderenbeleid in Vlaanderen*. Brugge: Uitgeverij Van den Broele.